

Quo vadis detencia?

Simona Ferenčíková*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2022.9.2-3.127-141>

Abstrakt

FERENČÍKOVÁ, Simona: *Quo vadis detencia?* Detencia ako druh ochranného opatrenia patrí k trestnoprávnym sankciám, ktorých konečným účelom je ochrana spoločnosti. Na zabezpečenie tejto funkcie je však potrebný fungujúci detenčný ústav ako miesto výkonu detencie. Quo vadis detencia v Slovenskej republike? Autorka v článku kriticky analyzuje vybrané ustanovenia osobitnej právnej úpravy výkonu detencie. Rovnako kriticky analyzuje vybrané ustanovenia trestných kódexov týkajúce sa detencie. Súčasne formuluje vlastné závery a návrhy *de lege ferenda*.

Kľúčové slová:

ochranné opatrenie, detencia, detenčný ústav, výkon detencie, zákon o výkone detencie

Quo Vadis Detention?

Abstract

FERENČÍKOVÁ, Simona: *Quo vadis detention?* Detention as a type of protective measure belongs to criminal sanctions, the ultimate purpose of which is the protection of society. To ensure this function, however, a functioning detention center is necessary as a place of detention. Quo vadis detention in the Slovak republic? In the article, the author critically analyzes selected provisions of the special legal regulation of detention. It also critically analyzes selected provisions of the criminal codes regarding detention. At the same time, he formulates his own conclusions and proposals *de lege ferenda*.

Key words:

protective measures, detention, detention institute, exercise of detention, detention performance act

Úvod

V nedávnej minulosti v kruhoch odbornej verejnosti rezonovala potreba riešiť zásadnú otázku absencie právnej úpravy výkonu detencie, ktorá by garantovala právne postavenie osôb umiestnených v detenčnom ústave, a to aj napriek skutočnosti, že v podmienkach Slovenskej republiky nebol prevádzkovaný žiadny detenčný ústav a dokonca reálne neprebíhala ani jeho výstavba. Napriek dôležitosti uvedenej otázky, nebola tejto otázke v odbornej spisbe venovaná dostatočná pozornosť. Zásadných dôvod,

* doc. JUDr. Simona Ferenčíková, PhD., Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach – Katedra trestného práva, docentka. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7897-0168>

ktoré viedli k potrebe prijať osobitnú právnu úpravu výkonu detencie, bolo niekoľko. Detencia predstavuje najprísnejšiu trestnoprávnu sankciu, najprísnejšie ochranné opatrenie, ktorého výkon nebol upravený osobitnou právnou úpravou, pričom trest odňatia slobody ako najprísnejší trest v systéme trestov svojou osobitnou právnou úpravou čo do výkonu disponuje. Napriek elementárnej a stručnej úprave detencie v trestnoprávných kódexoch absentovala precízna úprava spôsobu výkonu detencie, teda akéhosi vlastného výkonu detencie, absentoval vnútorný režim detenčného ústavu. Najväznejší problém bolo možné identifikovať v tom smere, že nebol upravený právny status osôb umiestnených v detenčnom ústave, ich práva a povinnosti, spôsob realizácie týchto práv a plnenia povinností, ako aj režim ich ochrany. V nadväznosti na vyššie uvedené absenciu možno logicky dôvodiť, že neboli zákonom určené prípustné hranice zásahov do základných práv a slobôd osôb umiestnených v detenčnom ústave. Trestný poriadok obsahoval (a stále obsahuje) len základnú rámcovú právnu úpravu výkonu detencie, ktorá však vo vzťahu k prepusteniu z výkonu detencie nebola dostatočná. Normatívne neboli upravené náležitosti návrhu na prepustenie z výkonu detencie, podmienky, ktoré musí osoba umiestnená v detenčnom ústave pred prepustením splňať, spôsob, akým sa preukáže pripravenosť takejto osoby na prepustenie na slobodu.¹

Detenčný zákon

Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 145 z 29. marca 2017 k aktualizácii úlohy o zriadení detenčného ústavu pri Psychiatrickej nemocnici Hronovce a Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky v časti Trestná politika a väznenstvo bol vypracovaný návrh zákona o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v rámci pracovnej skupiny zriadenej Ministerstvom spravodlivosti SR za účasti Ministerstva zdravotníctva SR a Zboru väzenskej a justičnej stráže. Prijatím zákona č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o výkone detencie“ alebo „detenčný zákon“), ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2020, sa v úvode naznačená situácia zmenila.

Hlavným cieľom zákona o výkone detencie je úprava výkonu detencie v detenčnom ústave vrátane podmienok zriaďovania, fungovania a stráženia detenčného ústavu, úprava práv a povinností osôb umiestnených v detencii, ako aj úprava dozoru a kontroly nad výkonom detencie. Z hľadiska vnútornej štruktúry teda detenčný zákon upravuje nasledovné predmety právnej úpravy: Základné ustanovenia; Základné zásady výkonu detencie; Detenčný ústav; Pôsobnosť zboru; Ústavný poriadok; Odborná komisia; Osobitný liečebný režim; Prijímanie; Umiestňovanie a premiestňovanie; Vymedzenie zaobchádzania; Obmedzovacie prostriedky; Miestnosť na bezpečný pobyt; Práva a povinnosti osôb v detencii; Obmedzenie základných práv a slobôd; Zdravotná starostlivosť; Prepustenie z výkonu detencie; Postup pri úmrtí osoby v detencii; Dozor prokurátora; Kontrola výkonu detencie; Osobitné ustanovenie o výkone detencie mladistvých a Prechodné ustanovenia.

1 FERENČÍKOVÁ, S. Potreba prijatia osobitnej právnej úpravy výkonu detencie. In *Štát a právo*. 2019, roč. 6, č. 2, s. 235-243.

Detenčný ústav Hronovce

Miestom výkonu detencie je v zmysle úpravy Trestného zákona, ako aj zákona o výkone detencie detenčný ústav. Postavenie a pôsobnosť detenčného ústavu upravuje ustanovenie § 3 a § 4 zákona o výkone detencie. V zmysle uvedených ustanovení detenčný ústav zabezpečuje výkon detencie. V podmienkach Slovenskej republiky je zatiaľ vybudovaný jeden detenčný ústav, a to konkrétne Detenčný ústav Hronovce (situovaný je v obci Hronovce vedľa psychiatrickej nemocnice, v blízkosti Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Želiezovciach). Prevádzka Detenčného ústavu Hronovce s kapacitou 75 miest sa predpokladá od 1. novembra 2022 (aj keď vzhľadom na zverejnené informácie o tom, že sa nikto neprihlásil do výberového konania na funkciu riaditeľa detenčného ústavu a otázku financovania samotného detenčného ústavu, možno dôvodne predpokladať, že tento termín dodržaný nebude). Ochranu objektu zabezpečí Zbor väzenskej a justičnej stráže, ktorí spolu s personálom zabezpečujúcim starostlivosť o umiestnených bude participovať na výkone detencie s presne vymedzenými kompetenciami tak v detenčnom zákone, ako aj v zákone o Zbore väzenskej a justičnej stráže.

Detenčný ústav je štátna rozpočtová organizácia zriadená ústredným orgánom štátnej správy, ktorý je zriaďovateľom detenčného ústavu. Zriaďovateľom detenčného ústavu je Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, čo vyplýva z dôvodovej správy² k návrhu zákona o výkone detencie, keďže zákon o výkone detencie používa len všeobecný pojem zriaďovateľ, ale aj zo zriaďovacej listiny Detenčného ústavu Hronovce zo dňa 21. decembra 2021 s účinnosťou od 1. januára 2022.³ Vo februári 2022 bolo začaté kolaudačné konanie. Na čele detenčného ústavu je riaditeľ detenčného ústavu, ktorý je štatutárnym orgánom detenčného ústavu a ktorého vymenúva a odvoláva zriaďovateľ.⁴ Ako už bolo vyššie uvedené, v priebehu mesiaca jún 2022 sa malo konať výberové konanie na funkciu riaditeľa detenčného ústavu, ktoré sa napokon nezrealizovalo z dôvodu, že sa do predmetného výberového konania neprihlásil žiadny uchádzač.

Detenčný ústav sa vnútorne člení na liečebné jednotky, ktorými sú detenčná jednotka (kapacita 20 miest), detenčno-resocializačná jednotka (kapacita 20 miest) a resocializačno-detenná jednotka (kapacita 35 miest). Liečebná jednotka je určená pre osoby v detencii spravidla s rovnakým osobitným liečebným režimom. Liečebná jednotka pozostáva z liečebných izieb, ktoré slúžia na ubytovanie osôb v detencii, spoločných priestorov, terapeutických miestností a miestností pre odborných zamestnancov a príslušníkov zboru.⁵

Podľa § 3 ods. 6 zákona o výkone detencie priestorové požiadavky, personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie detenčného ústavu ustanoví všeobecne záväzný právny predpis ústredného orgánu štátnej správy, ktorý je zriaďovateľom detenčného ústavu. V tomto prípade pôjde o vyhlášku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovia priestorové požiadavky, personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie detenčného ústavu. Materiálno-technické

2 Dôvodová správa k návrhu zákona o výkone detencie, s. 2.

3 Vestník MZ SR 3/2022. [online]. [cit. 2022-07-2] Dostupné online na <https://www.epi.sk/vestnik-mzsr/2022-3#cl>.

4 Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie.

5 Ustanovenie § 3 ods. 3 až ods. 5 zákona č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie.

zabezpečenie detenčného ústavu by *de facto* malo zodpovedať materiálno-technickému zabezpečeniu zdravotníckeho zariadenia.

Detenčný ústav v rámci svojej pôsobnosti zabezpečuje osobitný liečebný režim, zaobchádzanie s osobami v detencii a vnútornú kontrolu výkonu detencie. V detenčnom ústave musí byť osobám v detencii zabezpečené poskytovanie osobitného liečebného režimu v nepretržitej prevádzke, pričom konkrétny typ pracovného režimu na príslušnom pracovisku určí riaditeľ detenčného ústavu po prerokovaní so zástupcami zamestnancov.

Liečebné pôsobenie nemožno stotožňovať so zdravotnou starostlivosťou, keďže zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov vo svojom ustanovení § 2 ods. 1 ustanovuje, že „*zdravotnou starostlivosťou nie je poskytovanie osobitného liečebného režimu osobám v detencii podľa osobitného predpisu.*“ Exaktne sa teda ustanovuje, že za zdravotnú starostlivosť sa nepovažuje starostlivosť o osoby v detencii, ktoré sú umiestnené v detenčnom ústave a ktorým sa poskytuje starostlivosť podľa zákona o výkone detencie.⁶

Osobitný liečebný režim definuje § 8 zákona o výkone detencie a možno ho považovať za jeden z ústredných pojmov právnej úpravy výkonu detencie. Podľa ods. 1 predmetného ustanovenia je osobitný liečebný režim súbor diagnostických, liečebných, psychologických, ošetrovateľských, edukačných, pedagogických, rehabilitačných, socioterapeutických, ergoterapeutických a sociálnych intervencií vedúci k stabilizácii stavu osoby v detencii. Odsek 2 predmetného ustanovenia taxatívnym spôsobom ustanovuje druhy osobitného liečebného režimu: „A“ pri akútnych závažných behaviorálnych prejavoch duševnej poruchy; „B“ pri intermitentných závažných behaviorálnych prejavoch duševnej poruchy; „C“ resocializačný; „CS“ resocializačný-sexuologický; „CA“ resocializačný-adiktologický; „D“ voľný resocializačný; „DS“ voľný resocializačný-sexuologický a „DA“ voľný resocializačný-adiktologický (práve „D-režim“ sa javí byť z pohľadu odborníkov – psychiatrov podielajúcich sa na výkone ústavných ochranných liečení ako utopistický); zákon o výkone detencie druhy osobitného liečebného režimu len vymenúva, pričom ich základnú charakteristiku poskytne až ústavný poriadok detenčného ústavu, ktorý bude okrem iného zverejnený aj na webovom sídle zriaďovateľa (v zmysle § 6 ods. 3 zákona o výkone detencie)⁷. Obsahové naplnenie pojmu „osobitný liečebný režim“ však narazilo v aplikačnej rovine na úskalia. Bola totiž identifikovaná potreba poskytovania nepretržitej zdravotnej starostlivosti v detenčnom ústave, čo nezodpovedá aktuálnemu normatívnemu stavu zákona o zdravotnej starostlivosti. Dôsledkom tohto stavu je skutočnosť, že sa obsolentným stáva ustanovenie § 82 ods. 1 Tr. zák. v časti, kedy „*účelom umiestnenia páchatel'a v detenčnom ústave je osobitným liečebným režimom zabrániť páchatel'ovi v ďalšom páchaní trestných činov a činov inak trestných*“, pretože sa tak znemožňuje liečebný charakter zariadenia a *de facto* sa akcentuje iba izolačný charakter zariadenia, ktorý bol vybudovaný na základe „konceptie väzenia v nemocnici“. Dôsledkom naznačeného právneho stavu je ďalej skutočnosť, že osobám v detencii nie je možné podávať pravidelne lieky (s vý-

6 Dôvodová správa k návrhu zákona o výkone detencie, s. 10.

7 Ústavný poriadok detenčného ústavu vypracuje riaditeľ detenčného ústavu, ktorý ho predloží na schválenie ministrom zdravotníctva.

nimkou liekov, ktoré predstavujú donucovacie prostriedky netelesnej povahy), nie je možné poskytovať diferencované zdravotnícke výkony a dokonca ani viesť zdravotnú dokumentáciu. Je nevyhnutné prijať rezultát, že podmienkou pre fungovanie detenčného ústavu a pre dosahovanie nielen účelu detencie podľa Trestného zákona, ale aj účelu výkonu detencie podľa detenčného zákona je poskytovanie nepretržitej ústavnej zdravotnej starostlivosti. V tomto smere sa javí byť zmena legislatívnej mimotrestno-právnej úpravy nevyhnutná.

Za využitia analytickej a syntetickej metódy je potrebné poukázať na skutočnosť, že z § 10 ods. 6 zákona o výkone detencie vyplývajú aj ďalšie miesta výkonu detencie (popri samotnom detenčnom ústave). V zmysle vyššie uvedeného ustanovenia sa môže detencia na nevyhnutne potrebný čas vykonávať aj v Nemocnici pre obvinených a odsúdených v Trenčíne, ak si zdravotný stav osoby v detencii vyžaduje poskytnutie zdravotnej starostlivosti, alebo v inom zdravotníckom zariadení. V takomto prípade nedochádza k prerušeniu výkonu detencie, táto sa vykonáva aj naďalej, ale na nevyhnutne potrebný čas sa zmení miesto výkonu detencie. Zákon o výkone detencie len uvádza, že stráženie premiestnenej osoby v detencii v tomto prípade vykonáva Zbor väzenskej a justičnej stráže. Vzhľadom na potrebu poskytovania nepretržitej ústavnej zdravotnej starostlivosti v detenčnom ústave stráca uvedené ustanovenie zmysel.

V súvislosti s detenčným ústavom ako miestom výkonu detencie z dôvodovej správy vyplýva, že vláda Slovenskej republiky počíta so zriadením len jedného detenčného ústavu, aj keď v minulosti sa objavili úvahy o dostavaní druhého detenčného ústavu v Sučanoch. Zákon o výkone detencie v § 21 s názvom „Osobitné ustanovenia o výkone detencie mladistvých“ upravuje osobitosti výkonu detencie vo vzťahu k mladistvým osobám v detencii. Tieto špeciálne ustanovenia majú prednosť pred všeobecnou právnou úpravou vo vzťahu k dospelým páchatelom. Vychádza sa z rovnakej koncepcie, ako je vžitá v trestných kódexoch, a teda subsidiárne sa použije všeobecná právna úprava tam, kde nie je uvedená špeciálna právna úprava.⁸

Ustanovenie § 21 ods. 2 detenčného zákona upravuje, že výkon detencie u mladistvých sa vykonáva v detenčnom ústave pre mladistvých. Ešte v nedávnej minulosti nebolo zrejmé, či ide o ten istý a jediný detenčný ústav v Hronovciach, alebo ide o samostatný detenčný ústav špecializovaný len pre mladistvých páchatelov. Normatívne znenie § 10 ods. 3 zákona o výkone detencie, ktoré upravuje umiestňovanie do liečebných izieb, zvädza k záveru, že by sa malo jednať o samostatný detenčný ústav, resp. aspoň o samostatný pavilón vyčlenený pre mladistvých páchatelov, pretože exaktne požaduje len povinnosť umiestňovať oddelene mužov od žien a nie aj dospelých páchatelov od mladistvých páchatelov. Vo vzťahu k detenčnému ústavu mladistvých však doposiaľ neboli v médiách prezentované žiadne informácie a konkrétnejšie poznatky nevyplývajú ani zo samotnej dôvodovej správy k návrhu zákona o výkone detencie. V súčasnosti však boli prezentované aktuálne informácie, podľa ktorých sa v roku 2025 ráta s výstavbou Detenčného ústavu Kremnica pre mužov, ženy a adolescentov.⁹

8 Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie sa na výkon detencie mladistvých použijú ustanovenia § 2 až § 20 rovnako, ak odseky 2 až 8 (§ 21) neustanovujú inak.

9 KURÁŇOVÁ, Z. „Detenčný ústav z pohľadu zriaďovateľa“; prednáška na konferencii „Detencia a ochranné liečenie“, 8. apríla 2022, Belá.

Trvanie detencie v kontexte dôvodov jej ukladania

Z hľadiska metodologického postupu od všeobecného ku konkrétnemu a adekvátne k vyššie uvedenému formálnemu označeniu state článku je potrebné aspoň v stručnosti uviesť či analyzovať dôvody ukladania detencie, *ergo* dôvody umiestňovania osoby do detencie, pretože predmetná analýza je nevyhnutným predpokladom úvahy týkajúcej sa trvania detencie. Trestný zákon v § 81 upravuje v samostatných odsekoch štyri dôvody ukladania detencie, resp. dôvody umiestnenia osoby do detenčného ústavu, ktoré sú viazané na splnenie kumulatívnych podmienok stanovených diferencovane pre každý dôvod. Ide tak o dôvod obligatórny, ako aj dôvody fakultatívne, pričom sa žiada zdôrazniť, že uloženie detencie sa viaže vždy na výkon inej trestnoprávej sankcie, či už na výkon trestu odňatia slobody alebo na výkon ochranného liečenia. Rozhodovať o umiestnení osoby do detenčného ústavu bude súd, v ktorého obvode sa vykonáva trest odňatia slobody, ale taktiež súd, v ktorého obvode sa nachádza zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti, kde sa vykonáva ochranné liečenie v ústavnej forme. Príslušný na rozhodovanie v priebehu výkonu detencie (napr. o prepustení z detencie) je súd, v obvode ktorého sa detencia vykonáva, čiže Okresný súd Levice. Subjekty procesne legitimované na podanie návrhu na umiestnenie osoby do detencie sú prokurátor, riaditeľ ústavu na výkon trestu odňatia slobody, minister spravodlivosti a zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti. Jednotlivé dôvody ukladania detencie sa viažu vždy na niektorý z uvedených subjektov.¹⁰

Ustanovenie § 81 ods. 1 Tr. zák.¹¹ sa viaže na situácie, keď duševnou poruchou odsúdený ochorie vo výkone trestu odňatia slobody, alebo keď duševnou poruchou odsúdený trpel ešte pred výkonom trestu odňatia slobody, ale táto porucha bola u odsúdeného zistená až vo výkone trestu odňatia slobody a je tu obava, že aj po výkone trestu odňatia slobody ďalej pretrváva nebezpečenstvo, že by mohol spáchať obzvlášť závažný zločin. Ide o kategóriu „nebezpečných odsúdených s nevyliciteľnou duševnou poruchou“, u ktorých sú dané dve kumulatívne podmienky: 1. nevyliciteľná duševná porucha a 2. nebezpečnosť daná trestnou činnosťou alebo správaním vo výkone trestu odňatia slobody; ide teda o kategóriu páchatel'ov odsúdených za násilnú a sexuálnu trestnú činnosť, ktorých pobyt v ústave na výkon trestu odňatia slobody je súčasne sprevádzaný agresívnymi prejavmi. Nevyliciteľnou duševnou poruchou je v uvedenom prípade taká forma psychózy, ktorá zásadným spôsobom narušuje psychiku a psychický stav pacienta, jeho vnímanie reality a orientáciu v realite, pričom nemožno vôbec očakávať že by sa v dohľadnej dobe mohla zdravotná prognóza odsúdeného vyvíjať

10 FERENČÍKOVÁ, S. Ochrana spoločnosti trestnými sankčnými prostriedkami. In *Hodnotové smerovanie trestného práva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022 – v tlači.

11 § 81 ods. 1 TZ: „Ak je odsúdenému vo výkone trestu odňatia slobody zistená duševná porucha, ktorá je podľa odborného lekárskeho posudku nevyliciteľná a jeho pobyt na slobode je aj s prihliadnutím na spáchanú trestnú činnosť pre spoločnosť nebezpečný, súd na návrh prokurátora alebo riaditeľa ústavu na výkon trestu preruší výkon trestu odňatia slobody a nariadi jeho umiestnenie v detenčnom ústave.“

pozitívnym smerom, ale práve naopak, je preukázateľné, že sa bude vyvíjať opačne, teda smerom negatívnym.¹²

Ustanovenie § 81 ods. 2 Tr. zák.¹³ zakotvuje detenciu ako subsidiárnu k ochrannému liečeniu. Umiestnenie osoby v detenčnom ústave by malo zmeniť jej postoj k liečbe. Ide najmä o páchatel'ov, ktorí pod vplyvom návykových látok páchajú trestné činy. Je to kategória „odsúdených odmietajúcich ochranné liečenie“, u ktorých sú dané tri kumulatívne podmienky: 1. odmietnutie podrobenia sa ochrannému liečeniu /negatívny postoj pacienta k ochrannému liečeniu; 2. nebezpečnosť daná trestnou činnosťou alebo správaním vo výkone trestu; 3. výkon trestu odňatia slobody za spáchanie úmyselného trestného činu. Ide teda o kategóriu odsúdených, ktorí sú aktuálne vo výkone trestu odňatia slobody a odmietli sa podrobiť ochrannému liečeniu, lekár u nich konštatoval, že ochranné liečenie neplní svoj účel pre negatívny postoj pacienta a súčasne ich pobyt v ústave na výkon trestu odňatia slobody je sprevádzaný agresívnymi prejavmi.

Ustanovenie § 81. ods. 3 Tr. zák.¹⁴ zakotvuje detenciu ako subsidiárnu k trestu odňatia slobody (tzv. následnú detenciu), pričom predmetnú subsidiaritu možno vyvodzovať z normatívnej podmienky „ak to považuje súd za potrebné“; vzhľadom na samotnú formuláciu ide o veľmi vážnu podmienku vedúcu k záveru, že ak bude vysoká miera pravdepodobnosti spáchania závažného protiprávneho konania u odsúdeného, tak súd môže práve túto podmienku/ okolnosť vyhodnotiť ako potrebu uloženia následnej detencie. Predmetné ustanovenie rozlišuje dve kategórie odsúdených.

V prvom prípade ide o kategóriu „sexuálnych predátorov“, u ktorých sú dané tri kumulatívne podmienky: 1. výkon trestu odňatia slobody za spáchanie zločinu; 2. sexuálne motivovaný zločin a 3. nebezpečnosť daná správaním vo výkone trestu odňatia slobody. Ide o odsúdených, ktorí sú aktuálne vo výkone trestu odňatia slobody pre spáchanie zločinu znásilnenia, sexuálneho násillia, sexuálneho zneužívania, výroby detskej pornografie, rozširovania detskej pornografie, u ktorých je to recidívne konanie a súčasne ich pobyt v ústave na výkon trestu odňatia slobody je sprevádzaný agresívnymi prejavmi.

V druhom prípade ide o kategóriu „obzvlášť závažných recidivistov“, u ktorých sú dané tri kumulatívne podmienky: 1. výkon trestu odňatia slobody za obzvlášť závažný zločin; 2. recidíva a 3. nebezpečnosť daná správaním vo výkone trestu odňatia slobody. Ide o odsúdených, ktorí sú aktuálne vo výkone trestu odňatia slobody pre opätovné spáchanie obzvlášť závažného zločinu a súčasne ich pobyt v ústave na výkon trestu odňatia slobody je sprevádzaný agresívnymi prejavmi.

12 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 15/2017

13 § 81 ods. 2 TZ: „Súd môže pred skončením výkonu trestu odňatia slobody rozhodnúť o umiestnení do detenčného ústavu aj takého páchatel'a úmyselného trestného činu, ktorý sa odmieta podrobiť ochrannému liečeniu alebo u ktorého ochranné liečenie pre negatívny postoj pacienta neplní svoj účel a ktorého pobyt na slobode je pre spoločnosť nebezpečný; páchatel' sa umiestni do detenčného ústavu po výkone trestu odňatia slobody.“

14 § 81 ods. 3 TZ: „Ak to považuje súd za potrebné, môže pred skončením výkonu trestu odňatia slobody rozhodnúť o umiestnení do detenčného ústavu aj páchatel'a zločinu spáchaného zo sexuálneho motívu alebo páchatel'a, ktorý opätovne spácha obzvlášť závažný zločin; páchatel' sa umiestni do detenčného ústavu po výkone trestu odňatia slobody.“

Vo vzťahu k obom uvedeným kategóriám je ešte potrebné vyhodnotiť dynamicke kriminogénne faktory – osobitne nebezpečnosť odsúdeného, ktorá je daná jeho doterajšou kriminálnou kariérou alebo správaním v priebehu výkonu trestu odňatia slobody (riziko násilného správania po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody). K posudzovaniu tohto kriminogénneho faktora sa pripravuje osobitný diagnostický nástroj. Uvedené nepochybne akcentuje význam kriminológie pre trestné právo, pre aplikáciu trestnoprávnych inštitútov.

V odbornej literatúre je prezentovaný názor, že predmetné ustanovenie sa vzťahuje na sexuálnych sadistov, agresorov a obdobných páchatel'ov, ako aj odsúdených za najzávažnejšie trestné činy (mimoriadne narušení páchatelia). Dôvodová správa k návrhu zákona, ktorým sa má novelizovať Trestný zákon rovnako uvádza, že ustanovenie sa vzťahuje na sexuálnych sadistov, agresorov a obdobných páchatel'ov, ako aj na odsúdených za najzávažnejšie trestné činy násilnej povahy, na ktorých je potrebné naďalej aj po výkone trestu odňatia slobody pôsobiť zabezpečovacími opatreniami. Oproti doterajšej úprave zákonodarca exaktne stanovuje, že sa má jednať o trestné činy násilnej povahy (obzvlášť závažné zločiny násilnej povahy), čím sa jednoznačne a veľmi racionálne zúžil okruh adeptov na umiestnenie do detenčného ústavu, kde procesne legitimovaným subjektom na podanie takéhoto návrhu je samotný minister spravodlivosti. Najnovší návrh na zmenu trestnoprávnej úpravy v oblasti podmienok ukladania detencie však na rozdiel od súčasne právnej úpravy a na rozdiel od vyššie uvedeného novelizačného návrhu už exaktne vyžaduje dôkaz o nebezpečnosti páchatel'a, ktorú netreba vyvodzovať len z charakteru páchatel'ovho protiprávneho konania. Požadovanie dôkazu o nebezpečnosti páchatel'a, ktorá je kategóriou kriminologickou, tak determinuje a akcentuje význam kriminologických aspektov v trestnom práve, čo možno považovať za veľmi pozitívny trend zvyšujúci dôležitosť kriminológie ako vednej disciplíny majúcej veľmi úzky a neoddeliteľný vzťah k trestnému právu.

Nebezpečnosť pobytu páchatel'a na slobode nemožno vyvodzovať iba z jeho konania (ktoré inak vykazuje znaky trestného činu). Pre záver o pravdepodobnosti možného opakovania takéhoto inak trestného konania sa musí zisťovať stupeň duševnej poruchy páchatel'a, prípadne jeho doterajšie recidivistické prejavy, ktoré môžu vytvárať stav nebezpečenstva pre spoločnosť pri jeho ponechaní na slobode.¹⁵ To znamená, že vzhľadom na povahu a stupeň duševnej poruchy páchatel'a je veľmi pravdepodobné, že bez liečenia pod vplyvom duševnej poruchy znovu spácha závažnejší útok na záujmy chránené Trestným zákonom. Preto zistenia súdu v tomto prípade musia byť založené na zhodnotení všetkých dôkazov prichádzajúcich do úvahy, najmä kompletného posudku znalca psychiatra o vyšetrení duševného stavu páchatel'a, ktorý má obsahovať aj odborne (medicínsky) zdôvodnené úvahy o možnom budúcom vývoji duševnej poruchy a z neho vyplývajúcom nebezpečenstve pre spoločenské záujmy.¹⁶

Ustanovenie § 81 ods. 4 Tr. zák.¹⁷ upravuje dôvod, podľa ktorého sa môže detencia uložiť trestne nezodpovednému páchatel'ovi (v čase spáchania činu inak trestného),

15 SAMAŠ, O. – STIFFEL, H. – TOMAN, P. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Bratislava: IURA EDITION, 2006. s. 177 a R 58/1968.

16 K tomu pozri aj V 19/1979.

17 Ustanovenie § 81 ods. 4 TZ: „Súd môže na základe odborného lekárskeho posudku rozhodnúť o umiestnení páchatel'a do detenčného ústavu aj vtedy, ak páchatel', ktorého pobyt na slobode je

pretože ochranné liečenie v jeho ústavnej forme bolo uložené ako jediný prostriedok ochrany spoločnosti; rovnako tak trestne zodpovednému páchatel'ovi (v čase spáchania trestného činu), u ktorého sa pokračuje vo výkone ochranného liečenia po skončení výkonu trestu odňatia slobody v ústavnej forme v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti. V tomto prípade je detencia opätovne zakotvená ako subsidiárna k ochrannému liečeniu, čo možno implicitne vyvodit' práve z normatívneho znenia § 81 ods. 4 Tr. zák.

Predmetné ustanovenie bolo do Trestného zákona zavedené s účinnosťou od 1. septembra 2011, pričom podľa dôvodovej správy sa doplnilo z dôvodu potreby ochrany personálu zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, iných pacientov hospitalizovaných v tomto zariadení, resp. aj širšieho okruhu ľudí (napríklad v prípade úteku zo zariadenia) pred agresívnym a nebezpečným správaním páchatel'ov v rámci výkonu ochranného liečenia vykonávaného v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti. Páchatel' v danom prípade predstavuje narušenú osobnosť, ktorá trpí problémami so zvládaním agresie, je hrozbou pre ostatných pacientov aj pre samotný zdravotnícky personál. Zmyslom umiestnenia takéhoto páchatel'a v detenčnom ústave je práve zabezpečenie izolácie od spoločnosti. Zákonodarca tak v uvedenom prípade sám priznáva dominanciu izolačnej zložky detencie pred liečebnou zložkou.¹⁸

Trvanie detencie upravuje ustanovenie § 82 ods. 2 Tr. zák. Z predmetného ustanovenia vyplýva, že pobyt odsúdeného v detenčnom ústave trvá dovtedy, kým ochranu spoločnosti pred páchatel'om nemožno zabezpečiť miernejšími prostriedkami. Za miernejšie prostriedky ochrany možno *de iure* považovať výkon trestu odňatia slobody, ktorý sa prerušuje pri obligatórnom dôvode ukladania detencie a rovnako výkon ochranného liečenia v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorý sa *de facto* prerušuje pri fakultatívnom uložení detencie.

Čo ale s prípadom fakultatívneho uloženia detencie podľa § 81 ods. 2 a ods. 3 Tr. zák., kedy dochádza k umiestneniu odsúdeného do detenčného ústavu až po výkone trestu odňatia slobody? V tomto prípade páchatel' bude prepustený na slobodu. Kto alebo čo potom zabezpečí úlohu miernejšieho prostriedku na ochranu spoločnosti? Vhodným miernejším prostriedkom ochrany sa javí ochranné liečenie v ústavnej forme. Práve takúto možnosť poskytuje zákon o výkone detencie v podobe zmeny výkonu detencie na ochranné liečenie. Ale z hmotnoprávnych podmienok ukladania detencie či ochranného liečenia takáto možnosť nevyplýva.¹⁹ Podľa nášho názoru je nevyhnutné túto legislatívnu absenciu vyriešiť prijatím ustanovenia, ktoré by exaktne stanovilo premenu výkonu detencie na ochranné liečenie priamo v Trestnom zákone. V prípade detencie uloženej podľa § 81 ods. 4 Tr. zák. by mohlo byť taktiež *expressis verbis* stanovené, že dochádza k prerušeniu výkonu ústavného ochranného liečenia,

nebezpečný, vykonáva ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti a svojím správaním ohrozuje život alebo zdravie iných osôb; súd rozhodne na návrh zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti.“

- 18 FERENČÍKOVÁ, S. Ochrana spoločnosti trestnými sankčnými prostriedkami. In *Hodnotové smerovanie trestného práva*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022 – v tlači.
- 19 FERENČÍKOVÁ, S. Možnosti využitia technických prostriedkov pri výkone detencie. In *Nové horizonty v práve 2019*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2019. s. 301-315.

aby bolo zrejmé, že práve pokračovanie v ústavnom ochrannom liečení zabezpečí miernejšie prostriedky ochrany. Vo všetkých zvyšných prípadoch však primeraná a relevantná právna úprava absentuje.

Vzhľadom na formulované normatívne znenie trvania detencie by za použitia pravidiel formálnej logiky nemalo prichádzať do úvahy prepustenie z výkonu detencie, pretože pri prepustení z výkonu detencie neexistuje žiadny miernejší prostriedok ochrany. Možno namietat, že pri prepustení už nie je potrebná žiadna, ani len miernejšia ochrana spoločnosti, s čím možno súhlasiť, že platná trestnoprávna úprava exaktne vyžaduje ukončenie trvania detencie len za predpokladu, že ochranu spoločnosti možno zabezpečiť miernejšími prostriedkami, a teda vyžaduje aplikáciu iných inštitútov či sankčných prostriedkov odlišných od detencie. Ak pripustíme existenciu inštitútu prepustenia z výkonu detencie, čo naša trestnoprávna úprava jednoznačne pripúšťa, potom je nevyhnutná a potrebná legislatívna zmena buď trvania detencie, alebo podmienok prepustenia z výkonu detencie bez zmeny trvania detencie.

Naša právna úprava pozná a upravuje inštitúty, cez ktoré zabezpečuje ochranu spoločnosti a ktoré nepredstavujú tak intenzívne zásahy do základných práv a slobôd odsúdeného páchatel'a, napr. podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody, tzv. probačná podmienka, elektronický monitoring, ochranný dohľad ako prostriedok dovŕšenia nápravy odsúdeného po výkone nepodmienečného trestu odňatia slobody; rovnako skúšobná doba podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody po splnení zákonných formálnych a materiálnych podmienok aj s využitím technických prostriedkov kontroly, kde práve spôsob kontroly správania sa odsúdeného vyvažuje prípadnú negatívnu prognózu jeho správania. Ako návrh *de lege ferenda* možno v tomto zmysle formulovať požiadavku zaviesť tzv. detenčný dohľad, v rámci ktorého by došlo k využitiu technických prostriedkov kontroly (elektronický monitoring), ktoré jednak predstavujú miernejší prostriedok ochrany spoločnosti, čím sa naplní litera zákona a jednak dokážu zabezpečiť kontrolu správania osoby prepustenej z výkonu detencie, a tak eliminovať negatívne prejavy správania, a to v tom kontexte, že ochrana spoločnosti sa prejaví až po prepustení z detenčného ústavu, ktorý predstavuje tzv. „chránené“ prostredie.

Detenčný ústav predstavuje umelo vytvorené prostredie, kde sú minimalizované možnosti pôsobenia kriminogénnych faktorov a kde sa poskytuje odborná a osobitná forma terapeutickej starostlivosti. Ak súd rozhodne na základe odborného lekárskeho posudku o prepustení odsúdeného z detenčného ústavu, nemožno za rozumné považovať riešenie okamžitého začlenenia prepustenej do spoločnosti. Dôvodom je skutočnosť, že samotná spoločnosť, teda sociálne prostredie ponúka širokú škálu kriminogénnych faktorov a žiadnu terapeutickú možnosť, čo môže na človeka – páchatel'a vplývať skôr negatívne ako pozitívne. V tomto smere možno uvažovať o analogickom využití inštitútu probácie, dokonca aj za súčasného využitia prvkov ochranného dohľadu. Vzhľadom na závažný charakter detencie by sme však navrhovali vytvorenie nového inštitútu, ktorého základom by bola práve probácia, a to už vyššie zmienený inštitút detenčného dohľadu, ktorý by spĺňal charakter reedukácie a resocializácie rovnako ako probácia, ale súčasne by disponoval aj prvkom terapeutickým. Základom detenčného dohľadu by mohol byť program detenčného dohľadu, ktorý by sa stal akýmsi ekvivalentom probačného programu a rovnako by predstavoval individuálnu špecifikáciu dohľadu

a jeho realizácie, ktorého základom by boli exaktne formulované pravidlá. Navrhovaný inštitút by si vyžadoval legislatívne zmeny trestných kódexov, teda Trestného zákona a Trestného poriadku, rovnako aj detenčného zákona a ďalších osobitných zákonov upravujúcich napríklad otázku personálneho zabezpečenia.²⁰

Ako opatrenie proti zneužívaniu inštitútu detencie, ktorý nemá časové ohraničenie, bola zavedená tzv. preskúmvacia povinnosť súdu, ktorá vyplýva z § 82 ods. 3 Tr. zák. Podľa uvedeného ustanovenia súd preskúmava dôvodnosť držania odsúdeného v detenčnom ústave, a to *ex offio* najmenej jedenkrát ročne; vždy na návrh detenčného ústavu alebo na návrh odsúdeného páchatel'a, ktorý podáva tento návrh v lehote stanovenej v Trestnom poriadku. Na hmotnoprávne ustanovenie § 82 ods. 3 Tr. zák. nadväzuje procesnoprávne ustanovenie § 463 ods. 1 Tr. por., podľa ktorého súd, v obvode ktorého sa detencia vykonáva, najmenej jedenkrát ročne, ale vždy na návrh detenčného ústavu alebo na žiadosť odsúdeného na verejnom zasadnutí preskúma, či dôvody detencie trvajú. Súd tieto dôvody preskúmava bez ohľadu na to, v akej lehote bol návrh oprávneného subjektu podaný, ak taký návrh podal detenčný ústav (od 1. januára 2020 došlo k zmene právnej úpravy len v tom zmysle, že návrh nepodáva detenčný ústav, ale riaditeľ detenčného ústavu, čím sa zabezpečila unifikácia používanej terminológie v trestnoprávnych kódexoch). Súd rozhoduje na základe odborného lekárskeho posudku, pričom v preskúmvacom konaní rozhodne buď o ďalšom trvaní detencie, ak dôvody detencie trvajú alebo o prepustení odsúdeného z detenčného ústavu, ak dôvody detencie pominuli a súčasne rozhodne o ďalšom výkone trestu, ktorého výkon bol prerušený. Z uvedeného vyplýva, že o prepustení z výkonu detencie môže súd rozhodnúť len v rámci preskúmvacieho konania. Znova je potrebné zdôrazniť, že absentuje právna úprava situácie, kedy bola detencia uložená podľa § 81 ods. 4 Tr. zák., kedy bolo *de facto* prerušené ochranné liečenie a osoba sa prepúšťa z výkonu detencie. Vystáva otázka, či by sa nemalo súčasne rozhodnúť o pokračovaní v ochrannom liečení, ktoré by tak bolo súčasne miernejším prostriedkom ochrany spoločnosti.

Nový inštitút výkonu detencie – zmena detencie na ochranné liečenie

Detenčný zákon upravuje nový inštitút výkonu detencie, a to zmenu výkonu detencie na ochranné liečenie. Predmetnému inštitútu je v detenčnom zákone venovaná pozornosť v troch ustanoveniach: 1. ustanovenie § 7 ods. 2, podľa ktorého „*odborná komisia vyhodnocuje prognózu správania osoby v detencii a ďalší vývoj osoby v detencii na účely zmeny výkonu detencie na ochranné liečenie*“; 2. ustanovenie § 7 ods. 5, podľa ktorého „*odborná komisia predloží riaditeľovi (detenčného ústavu) odporúčanie na zmenu výkonu detencie na ochranné liečenie*“; 3. ustanovenie § 7 ods. 6, podľa ktorého „*riaditeľ podáva návrh na zmenu výkonu detencie na ochranné liečenie na súd, v obvode ktorého sa detencia vykonáva*“ (čiže na Okresný súd Levice).

Uvedený inštitút zmeny výkonu detencie na ochranné liečenie možno hodnotiť z hľadiska praktického účelu a dosahovania ochrany spoločnosti pozitívne, ale zastávame

20 FERENČÍKOVÁ, S. Možnosti využitia technických prostriedkov pri výkone detencie. In *Nové horizonty v práve 2019*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2019. s. 301-315.

názor, že neexistuje legálny podklad, na základe ktorého je príslušný súd v okrese Levice oprávnený rozhodnúť o premene výkonu detencie na ochranné liečenie. Je potrebné akcentovať, že v danom prípade ide o zmenu jedného druhu ochranného opatrenia na iný druh ochranného opatrenia. Máme za to, že možnosť takejto zmeny musí exaktne vyplývať z hmotnoprávneho kódexu, ktorý upravuje podmienky ukladania ochranných opatrení.

V platnom Trestnom zákone ustanovenie, ktoré by umožňovalo zmenu výkonu detencie na ochranné liečenie, absentuje. Preto by bolo vhodné do súčasnej hmotnoprávnej úpravy podmienok ukladania detencie obsiahnutej v Trestnom zákone doplniť ustanovenie o zmene výkonu detencie na ochranné liečenie, pričom podrobnosti postupu by už mohol konkretizovať osobitný právny predpis, ako je tomu aj v prípade inštitútu prepustenia z výkonu detencie podľa § 17 zákona o výkone detencie. Rovnako by bolo vhodné doplniť obdobné ustanovenie aj do súčasnej hmotnoprávnej úpravy podmienok ukladania ochranného liečenia obsiahnutej v Trestnom zákone. Z platnej právne úpravy detenčného zákona nie je zjavné, či ide o premenu na ústavnú alebo ambulantnú formu ochranného liečenia, rovnako absentuje zdôvodnenie či ustanovenie podmienok, ktoré musia byť splnené na to, aby došlo k takejto premene, *in concreto* osobitné podmienky vo vzťahu k ústavnej forme ochranného liečenia a osobitné podmienky vo vzťahu k ambulantnej forme ochranného liečenia; podmienky determinujúce premenu výkonu detencie na ochranné liečenie možno generálne abstrahovať z kompetencií a pôsobenia odbornej komisie.

Vo vyššie naznačených súvislostiach je potrebné upriamiť pozornosť na českú právnu úpravu obsiahnutú v Trestnom zákonníku. Podľa § 100 ods. 6 Trestného zákonníka (zákon č. 40/2009 Sb.) môže súd dodatočne zmeniť zabezpečovaciu detenciu na ústavné ochranné liečenie, ak pominú dôvody, pre ktoré bola uložená a sú súčasne splnené podmienky pre ústavné ochranné liečenie,²¹ a to v priamej nadväznosti na postoj osoby k plneniu programu vo výkone zabezpečovacej detencie a na vlastnú snahu sa podrobiť liečebnému procesu. V českej právnej úprave by slovenský zákonodarca mohol hľadať inšpiráciu.

Podľa normatívneho znenia platného Trestného poriadku „*súd, v ktorého obvode sa detencia vykonáva, najmenej jedenkrát ročne, ale vždy na návrh riaditeľa detenčného ústavu alebo na žiadosť odsúdeného na verejnom zasadnutí, preskúma, či dôvody detencie trvajú. Odsúdený môže žiadosť o preskúmanie dôvodnosti detencie podať najskôr po uplynutí šiestich mesiacov od rozhodnutia o umiestnení v detenčnom ústave alebo do šiestich mesiacov od rozhodnutia o pokračovaní v detencii. Ak dôvody detencie pominuli, súd odsúdeného z výkonu detencie uznesením prepustí, inak uznesením rozhodne, že vo výkone detencie sa bude pokračovať.*“ V tzv. preskúmaťavacom konaní môže teda príslušný súd (v obvode ktorého sa detencia vykonáva) rozhodnúť len o prepustení z výkonu detencie alebo o pokračovaní v detencii. Iná možnosť rozhodnutia, *in concreto* zmena výkonu detencie na ochranné liečenie neprichádza do úvahy.

Jednoznačne možno považovať inštitút zmeny detencie na ochranné liečenie za vítaný inštitút s istým potenciálom (za predpokladu, že úspešne prebehne avizovaná reforma poskytovania nútenej zdravotnej starostlivosti), pretože bez akýchkoľvek pochyb napĺňa literu zákona o miernejších prostriedkoch ochrany spoločnosti. Príslušný súd

21 Ustanovenie § 100 ods. 6 zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákonník.

však podľa § 463 ods. 2 Tr. por. nemôže o tomto návrhu rozhodnúť. Pozitívne možno v tomto smere hodnotiť aspoň skutočnosť, že v detenčnom zákone je precizovaná prísľušnosť súdu rozhodujúceho o zmene detencie na ochranné liečenie z výkonu detencie, čo však vzhľadom na vyššie uvedené zrejme nepostačuje.

Záver

Detencia ako druh sankcie má svojím charakterom a účelom hybridný charakter, ktorý kumuluje represívne prvky trestu a preventívne prvky ochranného opatrenia. Práve z uvedeného dôvodu možno jednoznačne pozitívne hodnotiť prijatie osobitnej právnej úpravy, ktorá špecifikuje spôsob výkonu detencie, vlastný výkon detencie a zároveň garantuje právne postavenie osôb umiestnených v detenčnom ústave, ich práva a povinnosti, stanovuje zákonné medze zásahu do ich základných práv a slobôd. Oceniť možno aj to, že predmetná právna úprava bola prijatá ešte pred zriadením detenčného ústavu a jeho prevádzkou, čím sa vytvoril dostatočný priestor na podrobenie prijatej právnej úpravy konštruktívnej kritike. Priestor pre konštruktívnu kritiku vzniká nielen pre odborníkov z oblasti práva, ale rovnako pre odborníkov z oblasti medicíny, konkrétne pre psychiatrov, osobitne pre lekárov psychiatrov, ktorí sa reálne podieľajú na výkone ústavného ochranného liečenia v praxi, pretože niektoré zdravotnícke diagnostické a terapeutické výkony indikované a aplikované v detenčnom ústave budú zodpovedať práve týmto výkonom z psychiatrických liečební. Pre efektívne a účelné fungovanie inštitútu detencie je nevyhnutné zmeniť a upraviť trestnoprávnu legislatívu trestných kódexov, ako aj samotného detenčného zákona vo vyššie naznačenom smere, ale súčasne je nevyhnutné prijať záver, že efektívne a účelné fungovanie detenčného ústavu bude determinovať nevyhnutná spolupráca odborného zdravotníckeho personálu a príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže. Vzájomná kooperácia oboch uvedených zložiek bude nevyhnutná.

Pokiaľ ide o prepustenie osoby z výkonu detencie, k prepusteniu páchatel'a z detenčného ústavu by malo podľa nášho názoru dochádzať pozvoľna. Bolo by vhodné obligatórne umiestnenie takéhoto odsúdeného z detenčného ústavu do ústavného ochranného liečenia, na ktoré by plynule nadviazalo ešte ambulantné ochranné liečenie. V prípadoch, kedy by detencia mala zmeniť postoj páchatel'a k liečbe, by postačovala obligatórna premena na ambulantné ochranné liečenie. V kategórií prípadov, kedy nie je potrebná žiadna forma ochranného liečenia, by sa využil inštitút detenčného dohľadu. Vo všetkých uvedených prípadoch by boli zabezpečené miernejšie prostriedky ochrany spoločnosti, ktoré naša hmotnoprávna úprava trvania detencie vyžaduje bez akejkoľvek ďalšej zákonnej opory pre prípad realizovania týchto miernejších prostriedkov ochrany spoločnosti (až na jednu výnimku: § 81 ods. 1 Tr. zák. v kontexte § § 82 ods. 3 Tr. zák.).

Literatúra:

- *Dôvodová správa k návrhu zákona o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.* [online]. [cit. 2022-07-2]. Dostupné na <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2019-30>.
- FERENČÍKOVÁ, S. 2015. *Detencia v trestnom práve*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015. 252 s.

- FERENČÍKOVÁ, S. 2019. Možnosti využitia technických prostriedkov pri výkone detencie. In *Nové horizonty v práve 2019*. Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Belianum, 2019. ISBN 978-80-557-1568-1.s. 301-315.
- FERENČÍKOVÁ, S. 2022. Ochrana spoločnosti trestnými sankčnými prostriedkami. In *Hodnotové smerovanie trestného práva*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022 – v tlači
- FERENČÍKOVÁ, S. 2019. Osobitná právna úprava výkonu detencie. In *In omnibus quidem, maxime tamen in iure, aequitas spectanda est : pocta prof. JUDr. Ivanovi Šimovčevovi, CSc. k 65. narodeninám*. Krakov : Towarzystwo Slowaków w Polsce, 2019. ISBN 978-83-8111-156-0. s. 361-380.
- FERENČÍKOVÁ, S. 2019. Potreba prijatia osobitnej právnej úpravy výkonu detencie. In *Štát a právo*. ISSN 1339-7753, 2019, roč. 6, č. 2, s. 235-243.
- KURÁŇOVÁ, Z. „Detenčný ústav z pohľadu zriaďovateľa“; prednáška na konferencii „Detencia a ochranné liečenie“, 8. apríla 2022, Belá
- *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*. [online].[cit. 2022-07-2]. Dostupné na <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677>.
- R 58/1968
- SAMÁŠ, O. – STIFFEL, H. – TOMAN, P. 2006. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Bratislava : IURA EDITION, 2006. 884 s. ISBN 978-80-8087-078-1.
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 15/2017
- Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 145 z 29. marca 2017 k aktualizácii úlohy o zriadení detenčného ústavu pri Psychiatrickej nemocnici Hronovce
- Vestník MZ SR 3/2022. [online]. [cit. 2022-07-2]. Dostupné na <https://www.epi.sk/vestnik-mzsr/2022-3#cl>.
- V 19/1979
- Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákonník
- Zákon č. 231/2019 Z. z. o výkone detencie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení

Summary: Quo Vadis Detention?

Detention represents one of the strictest protective measures and at the same time the strictest criminal sanction ever. In its nature and purpose, it has a hybrid character, which accumulates punitive elements of punishment and preventive elements of a protective measure. It therefore represents a sui generis criminal sanction. It is precisely for this reason that the adoption of a special legislation can be clearly positively evaluated, which specifies the method of detention, the detention itself, and at the same time guarantees the legal status of persons placed in a detention center, their rights and obligations, and establishes legal limits to interference with their basic rights and freedoms. It can also be

appreciated that the legislation in question was adopted even before the establishment of the detention center and its operation, which created sufficient space for subjecting the adopted legislation to constructive criticism, which is part of this article. For the effective functioning of the detention institute, it is necessary to change and modify the criminal legislation of the Criminal Codes.

doc. JUDr. Simona Ferencíková, PhD.
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta, Katedra trestného práva
Kováčska 30
040 75 Košice
Slovenská republika
simona.ferencikova@upjs.sk

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Simona Ferencíková).